

ROWENA HOUSE

ŽĄSŲ KELIU

ŽAŪSŲ KELIU

*Ilga vienos mergaitės kelionė namo
Pirmojo pasaulinio karo chaose*

Versta iš
Rowena House
THE GOOSE ROAD
Walker Books Australia, 2018

*Skiriama eiliniam Tomui Klarkui, tarnavusiam
Devynioliktajame karališkajame Liverpulio pulke,
žuvusiam netoli Tronės miško Somos mūšyje 1916 m. liepos 30 d.
Taip pat ir jo gražiajai dukterėčiai Miurielei, savo mamai.
Ilsėkitės ramybėje.*

Leidinio bibliografinė informacija pateikiama Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos Nacionalinės bibliografijos duomenų banke (NBDB).

© Tekstas, Rowena House, 2018
© Viršelio iliustracija ir priešlapai, Paulius Uziela, 2020
Pirmą kartą 2018 m. anglų kalba Australijoje pavadinimu
The Goose Road išleido *Walker Books Australia*.
Išleista susitarus su *Rowena House care of United Agents LLP*.
Visos teisės saugomos.
© Vertimas į lietuvių kalbą, Rita Bakanienė, 2020
© Leidykla „Nieko rimto“, 2021

ISBN 978-609-441-772-6

ROWENA HOUSE

ŽĄSŲ KELIU

*Ilga vienos mergaitės kelionė namo
Pirmojo pasaulinio karo chaose*

Iš anglų kalbos vertė Rita Bakanienė

Vilnius
2021

Ši istorija yra pramanyta.

Vardai, personažai, vietos ir įvykiai yra arba autorės vaizduotės vaisius, arba, jei yra realūs, kūrinyje nėra pateikiami istoriškai tiksliai. Visi teiginiai, veiksmai, triukai, aprašymai ir bet kokia kita informacija knygoje pateikiama pramoginiais tikslais ir neturėtų būti vertinama kaip tikslūs faktai ar atkartotos žinios, nes tai gali būti palaikyta šmeižtu.

Romanas sukurtas pagal autorės apsakymą
„Anželikos žąsų palyda“ (*The Marshalling of Angélique's Geese*),
pirmą kartą išleista 2014 m.

PIRMAS SKYRIUS

Pievoje ramiai sau varčiau šieną, kai staiga išgirdau surūdijusių ratų girgždesį ir pakėlusi akis išvydau poną Nikolą – paštininką, gatvele minantį dviračio pedalus. Net sustingau, staiga išsigandusi, kad galbūt žinau, ko jis čia atvažiavo.

Dieve, prašau, tik ne Paskalis.

Stovėjau taip ramiai, kad ėmiau aiškiai girdėti visus aplink mane sklindančius garsus – žiogus, paukštelių tolumoje, nesiliaujantį bičių dūzgimą. Ir tik tas dviratis girgždėjo it kokia pragaro mašina, lyg iš niekur atriedėjusi į Rojaus sodus.

Dieve, prašau, tik ne mano brolis Paskalis.

Prisiminiau tą kitą rugpjūčio dieną prieš dvejus metus, kai mūsų slėnio ramybę sutrikdė bažnyčios varpų gausmas. Numetę šakes, abu su Paskaliu nuskuodėme į kaimo aikštę kaip tik tuo metu, kai meras paskelbė: „Prancūzijos vyrai! Imkit ginklus į rankas!“

Tėtis iškart išėjo į karą, o Paskalis pasiliko gana ilgam, kad parodytų man, kaip rinkti derlių, kaip pjauti dalgiu ir arti plūgu. Man buvo dvylika, ir viskas atrodė labai įdomu. Dabar mano rankos nusėtos pūšlių, o nugarą skauda kaip kokiai senutei.

Ponas Nikolas iš lėto riedėjo pro sodą, išbudindamas visas žąsis. Baisiausiai šnypsdamos ir plasnodamos sparnais jos puolė prie tvoros. Prie virtuvės durų išdygo mama, šluostydamosi rankas į prijuostę. Jos nugara atrodė tiesi it styga.

Nerangiai nulipęs nuo dviračio, ponas Nikolas toliau jį stūmėsi įkalnėn mūsų vartelių link. Man net kvapą užėmė. Kojos ėmė virpėti. Akys pritvino ašarų.

Dieve, prašau, tik ne Paskalis.

Ponas Nikolas ir vėl sustojo. Dviratį jis atrėmė į tvorą. Plasnodamos žąsys suklego, kai jis, pravėręs vartelius, įžengė į mūsų kiemą. Vos susivaldžiau nesurikusi. Pasi-
kaišiau sijonus ir pasileidau bėgte.

Tai tėtis. *Mort pour la France** kažkokiamė tolimame mūšio lauke. Mama rankoje gniaužė laišką, kuriuo mums šią žinią pranešė. Nulenkusi galvą, paskubomis persižegno-
jau ir paklausiau:

– Nuo ko laiškas? Ar galiu jį perskaityti?

Mama įbedė į mane tuščią žvilgsnį.

– Jis nuo tavo brolio, angelėli.

– Nuo *Paskalio*! Ar jis saugus? Ar jam viskas gerai? Ak, mamyte, ar jis rašo, kada grįžta namo?

Širdį kaipmat užliejo palengvėjimo banga. Nebežino-
jau – juoktis ar verkti. Bet kai ištiesiau ranką pasiimti
laiško, mama taip jį sugniaužė, kad net krumpliai pa-
balo.

– Tavo tėtis *negyvas*, Anželika. Nejaugi tu visai be-
jausmė?

Įbedžiau žvilgsnį į žemę. Skausmas jos balse perskrodė
mane kiaurai. Dėl mamos pabandžiau prisiminti ką nors
gero. Nors kokią smulkmenėlę. Bet nesugebėjau. Atmin-
tyje šmėžavo tik tėvo kumščiai, diržas ir odinis dirželis
skustuvui galąsti. Paskaliui visada kliūdavo daugiausia,
bet kartais vėlai vakare girdėdavau ir mamos raudas.

---

* Žuvo už Prancūziją (*pranc.*).

– Na? – paragino ji mane. Dabar balse pykčio nebeliko, vien tik nuovargis.

Aš ir toliau stovėjau įbedusi akis į plūkto molio aslą, ant kurios krito dulkėmis raibuliuojantys saulės spinduliai, o ausyse vis garsiau aidėjo laikrodžio tikslėjimas virtuvėje.

Gal aš nedorėlė, susimąščiau. Beširdis, neatlaidus vaikas, kuris visai nesusikrimto, kad tėtis numirė?

Pabandžiau išspausti kokią ašarėlę, bet galvoje tik *twinkt, twinkt, twinkt* pulsavo girto tėvo įtūžis, į savo kambarį lekiančio Paskalio rauda ir per duris girdimas šnabždesys, kai mama bandydavo jį paguosti ir vis kartodavo nieko neimti į galvą.

– Man labai gaila, – galiausiai pasakiau.

– Ar tikrai?

– Dėl tavęs, taip, – gūžtelėjau pečiais.

Mama atsiduso ir, atsukusi man nugarą, nusirišo prijuostę.

– Pasižiūrėk, kaip gyvuliai, – paliepė ji man, – o paskui ateik persirengti. Šiandien vakare eisime į mišias.

Man teko apsirengti nepatogią, ankštą gedulo suknelę, kurią jau kažkas dėvėjo. Mamos iš po ilgo juodo šydo beveik nesimatė. Kol rausvoje šilto vakaro prieblandoje keiliuku žygiavome link kaimo, netgi tikėjaisi, kad į ją tuoj netyčia atsitrenks koks šikšnosparnis arba sustos apuostyti kokia pro šalį skuodžianti lapė.

Kieme prie bažnyčios it koks varnų pulkas mamą kaipmat apspito vietos našlių būrelis. Čia buvo ir ponia Viljard, ir ponia Arnold, ir vargšėlė jaunoji ponia Bešanson, kurios

vyras buvo vos devyniolikos, kai mūšyje prie Verdeno spro-
gimas nuplėšė jam abi kojas.

Nusivedusi mane į šoną, senoji ponia Malpas puolė į
ašaras, grąžydama savo kaulėtas rankas:

– Ir kas iš tavęs bus, Anželika? Jums turbūt teks badau-
ti! Be pono Lakrua jūsų ūkis sužlugs!

– Paskalis greitai grįš namo, – pasakiau jai. – O iki tol
mes su mama susitvarkysime.

– Susitvarkysite, vaikeli? Kai jūsų javai vis dar laukuose
ruggpjūtį?

Ji garsiai sušnarpštė ir atsitraukė atakupsta, garsiai su-
šukdama mano mamai:

– Ponia Lakrua! Kokios siaubingos naujienos! Sakykite,
ar jis kankinosi?

Prie manęs atskubėjo mano geriausia draugė Beatričė
Lami.

– Bjauri boba! – pasipiktino ji, vartydama akis. Bičiu-
lė pabučiavo man į abu skruostus ir stipriai apkabino. –
Anže, kaip baisu. Net negaliu įsivaizduoti, kaip tu dabar
jautiesi.

Mane kaipmat užgraužė sąžinė, nes kaip tik tą aki-
mirką galvojau, kaip nekenčiu vilkėti juodų drabužių ir
apsimetinėti, kad man liūdna. Jau seniai reikėjo jai viską
papasakoti, bet mama vis kartodavo, kad jeigu tėvui kils
įtarimų, kad ji apšnekame, lupti gausime dar daugiau.

O dabar jau buvo per vėlu. Negalima negražiai kalbė-
ti apie mirusiuosius ir išduoti narsųjį kareivį, mirusį už
Prancūziją. Ką pasakytų ponia Malpas?

– Man viskas gerai, Beatriče, – pasakiau jai. – Tikrai.

Ji suėmė mano skruostus rankomis.

– Tu tokia drąsi, Anžė. Jei aš prarasčiau tėvelį, jausčiausi sužlugdyta. Kaip sužinojote šią žinią?

Vos sulaikydama šypsena, pasilenkiau arčiau jos ir sukuždėjau:

– Paskalis parašė.

– *Paskalis!*

– Ššš, Beatrice, ne taip garsiai. – Apsidairiau aplink, bet kaimo moteriškės atrodė pernelyg užsiėmusios guosdamos mamą ir nekreipė į mus jokio dėmesio. – Eime. Pasikalbėsime viduje.

Šaltoje akmeninėje bažnyčioje buvo visai tuščia. Atsisėdome pačiame priekyje, eilėje, skirtoje ką tik netekusiems artimųjų. Beatrice suėmė mano abi rankas.

– Ar Paskalis saugus? – paklausė ji. – Ar jis nesužeistas?

– Nežinau. Mama neleidžia man perskaityti jo laiško.

– Kodėl?

– Na, supranti – ji nusiminusi.

– Aišku. Kvailas klausimas. Atsiprašau.

Jos akys spinduliavo užuojauta.

– Ar nori išgirsti geras naujienas? – paklausiau paskubomis.

– *Geras* naujienas? – ji išpūtė akis.

Nusišypsojau kaip sąmokslininkė.

– Ūkis dabar priklauso Paskaliui – ir namas, ir žemė.

Viskas! Viskas *jo*.

– Aha.

– Beatrice! Nejaugi nesupranti, ką visa tai reiškia?

Ji papurtė galvą.

– Jis galės vesti, ką panorės!

– Oi! – Jos akys dar labiau išsiplėtė. – Bet... Tėtis man neleis. Aš dar per jauna.

– Paskalis palauks. Žinau, kad palauks. O kai abudu būsite pasiruošę, tu apsigyvensi pas mus ir mes būsimė sėsės, tikra šeima. Argi nebus nuostabu?

Jos akys suspindo, o skruostai nuraudo.

– Aš taip jį myliu.

Mes stipriai apsikabinome, bet kaip tik tą akimirką atsivėrė durys ir į vidų it šešėliai sugužėjo kaimo našlės – pulkas šydais apsigaubusių nebylių šmėklų.

– Aš geriau eisiu, – tarė Beatričė.

– Ne, prašau, pasilik.

– Bet tavo mama...

– Ji neprieštaraus.

– Ar tu tuo tikra?

– Visiškai.

Kol laukėme, įsikibau jai į parankę ir abi pažvelgėme į ryškiomis spalvomis nudažytą šventosios Žanos d'Ark statulą, užkeltą ant aukšto pagrindo. Ji stovėjo su šarvais, ietimi pervėrusi juodą velnio širdį.

– Nekenčiu tos statulos, – sukuždėjo Beatričė.

– Net nežinau, – atsakiau. – Man tai ji visai patinka.

TURINYS

Pirmas skyrius...7	Dvidešimt ketvirtas skyrius...158
Antras skyrius...13	Dvidešimt penktas skyrius...166
Trečias skyrius...17	Dvidešimt šeštas skyrius...176
Ketvirtas skyrius...21	Dvidešimt septintas skyrius...182
Penktas skyrius...25	Dvidešimt aštuntas skyrius...195
Šeštas skyrius...32	Dvidešimt devintas skyrius...210
Septintas skyrius...38	Trisdešimtas skyrius...220
Aštuntas skyrius...45	Trisdešimt pirmas skyrius...230
Devintas skyrius...55	Trisdešimt antras skyrius...238
Dešimtas skyrius...61	Trisdešimt trečias skyrius...247
Vienioliktas skyrius...64	Trisdešimt ketvirtas skyrius...255
Dvyliktas skyrius...71	Trisdešimt penktas skyrius...263
Tryliktas skyrius...80	Trisdešimt šeštas skyrius...270
Keturioliktas skyrius...90	Trisdešimt septintas skyrius...278
Penkioliktas skyrius...96	Trisdešimt aštuntas skyrius...284
Šešioliktas skyrius...102	Trisdešimt devintas skyrius...291
Septynioliktas skyrius...106	Keturiasdešimtas skyrius...299
Aštuonioliktas skyrius...119	Keturiasdešimt pirmas skyrius...309
Devynioliktas skyrius...126	Keturiasdešimt antras skyrius...324
Dvidešimtas skyrius...130	Keturiasdešimt trečias skyrius...337
Dvidešimt pirmas skyrius...142	Keturiasdešimt ketvirtas skyrius...347
Dvidešimt antras skyrius...146	Autorės žodis...362
Dvidešimt trečias skyrius...151	

Anglų korespondentė Rowena House, rašydama šią istoriją, nuodugniai išnagrinėjo Pirmojo pasaulinio karo laikotarpio archyvus, dokumentus, faktus bei rėmėsi savo kaip karo lauko žurnalistės patirtimi, siekdama kuo tiksliau perteikti to meto įvykius, žmonių išgyvenimus ir patirtis.

Visgi šis pasakojimas nėra vien tik apie karą. Knygoje kalbama apie šeimą, draugystę, meilę, vertybes, asmenybės augimą, gebėjimą atsilaikyti, priimti tinkamus sprendimus. Autorė kuria stiprius, tikroviškus personažus, meistriškai atskleidžia jų išgyvenimus, patiriamus jausmus.

Pagrindinė knygos herojė keturiolikmetė Anželika mums leidžia pamatyti karą ir jo baisybes iš jauno žmogaus perspektyvos. Ši tema išlieka aktuali visais laikais – juk karai vyksta nuolat, ir ne tik mūsų lauke.

Autorei būdingas aiškus, skaidrus stilius, subtilus humoras. Rašoma paprasta, jaunam žmogui suprantama kalba, meistriškai kuriamas pasakojimas bei atidumas detalėms prikausto tiek paauglio, tiek suaugusio skaitytojo dėmesį.

Redaktorė Danguolė Vanagaitė
Korektorė Erika Merkytė-Švarcienė

Maketavo Miglė Dilytė

Tiražas 3000 egz.

Išleido leidykla „Niekorimto“

Dūmų g. 3A, LT-11119 Vilnius

www.niekorimto.lt

Spausdino UAB BALTO print

Utenos g. 41A, LT-08217 Vilnius

JAUDINANTIS ROMANAS APIE NEPAMIRŠTAMĄ MERGAITĖS KELIONĘ PER PRANCŪZIJĄ PIRMOJO PASAULINIO KARO METAIS.

Prancūzija, 1916-ieji. Keturiolikmetė Anželika Lakrua vartė šieną pievoje, kai paštininkas atnešė naujienas: jos tėtis žuvo kovos lauke. Mergina pažada sau, kad iki tol, kol mylimas brolis sugrįš iš karo, sugebės išlaikyti ūkį tokį, koks buvo prieš šiam išvykstant.

„Nusprendžiau, kad tai bus tarsi stebuklingas burtazodis. Jei man pavyks sustabdyti laiką, jei niekas nepasikeis, tuomet galbūt ir brolis nepasikeis, o gyvenimas ir vėl prasidės iš naujo, lyg nieko ir nebūtų nutikę“, – galvoja Anželika.

Tačiau ūkį viena po kitos užklumpa vis didesnės negandos. Mėgindama apsaugoti šeimos turtą, Anželika leidžiasi į kelionę per Prancūziją kartu su pulkeliu puikiųjų brolio Tulūzos žąsų...

www.niekorimto.lt

Užsik, net jei tu ir ne vaikas

ISBN 978-609-441-772-6

9 786094 417726